

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Вухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

**Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal**

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o'g'li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the "Pedagogy" Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o'g'li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the "Psychology" Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the "Psychology" Department).

Dilafroz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, "Psychology" Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, "Information Systems and Digital Technologies" Department).

Muxtor Hasan o'g'li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, "Psychology" Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Ro‘ziyeva Sitora Odil qizi

*O‘zbekiston Milliy universiteti Xorijiy til va filologiya fakulteti
Filologiya va tillarni o‘qitish (ingliz tili) yo‘nalishi 2505-guruh talabasi*

NEGA INGLIZ TILI DUNYO TILI HISOBLANADI?

Annotatsiya. Bugungi globallashuv davrida ingliz tili faqatgina oddiy muloqot vositasi emas, balki butun dunyoni bog‘lovchi tilga aylangan. Ushbu maqolada ingliz tilining dunyo tili sifatida shakllanish sabablari, uning tarixiy ildizlari hamda sabablari, uning tarixiy ildizlari hamda zamonaviy jamiyatdagi o‘rni yoritilgan. Aynan shu til orqali xalqlar o‘rtasida bilim almashinuvi, madaniy yaqinlashuv va xalqaro hamkorlik ishlari amalga oshirilmoqda.

Kalit so‘zlar: ingliz tili, globallashuv, dunyo tili, xalqaro muloqot.

Abstract. In today’s era of globalization, the English language is not merely a simple means of communication, but has become a language that connects the entire world. This article examines the reasons behind the formation of English as a global language, its historical roots, and its role in modern society. Through this language, the exchange of knowledge between nations, cultural rapprochement, and international cooperation are actively carried out.

Key words: english language, globalization, global language, international communication, cultural integration.

Аннотация. В современную эпоху глобализации английский язык является не просто средством повседневного общения, но и превратился в язык, объединяющий весь мир. В данной статье освещаются причины формирования английского языка как мирового языка, его исторические корни, а также его роль в современном обществе. Именно через этот язык осуществляется обмен знаниями между народами, культурное сближение и развитие международного сотрудничества.

Ключевые слова: глобализация, английский язык, мировой язык, международное общение, культурный обмен

Kirish. Bugungi rivojlanayotgan davrda tillar insonlar o‘rtasida muhim va yetakchi o‘rin egallaydi. Shular orasida ingliz tili alohida kasb etib, bugungi kunda dunyoning ko‘plab mamlakatlarida asosiy xalqaro aloqa vositasi sifatida qo‘llanilmoqda. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra ushbu tilde so‘lashuvchilar soni 1,5 milliarddan oshib, u dunyodagi eng keng tarqalgan tillardan biriga aylangan. BMT, Yevropa Ittifoqi, Jahon savdo tashkilotlari kabi yirik xalqaro tuzilmalarda ingliz tili asosiy ish tillaridan biri sifatida qo‘llanishi uning global nufuzini yaqqol namoyish etadi. Bugungi ilmiy maqolalarning kata qismi, zamonaviy texnologik ishlanmalar va internet kontentining asosiy qismi ham aynan ingliz tili yaratilmoqda.

Mashhur tilshunos olim Devid Kristal ingliz tili haqida so‘z yuritarkan ekan, “Qaysi til kuchli siyosiy va iqtisodiy markazlar bilan bog‘liq bo‘lsa, aynan o‘sha til global miqyosda yetakchilik qiladi”, deya ta’kidlaydi. Shuningdek, ingliz tilining tuzilish jihatdan nisbatan oson va sodda, moslashuvchan ekani uni o‘rganishni boshqa tillarga nisbatan qulay qilgan.

O‘zimizning o‘zbek adabiyotimizda ham tilning kuchi va ahamiyati haqida alohida ta’kidlanadi. Buyuk mutafakkir olim Alisher Navoiy “Tilga e’tibor – elga e’tibor” mazmunidagi g‘oyalarni ilgari surib, tilni millatning asosiy boyligi sifatida ko‘rgan. Bugungi kunda ingliz tilini ham o‘rganish aynan bilim olish, dunyoni anglash va millatlararo muloqotni rivojlantirish yo‘lidagi muhim vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda. Zero, til o‘rganish, til bilish inson uchun hech qachon ortiqcha yuk bo‘lmaydi. Inson qancha ko‘p til bilsa, gaplasha olsa, shuncha dunyoqarashi keng bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar sharhi:

1. David Crystal (2003) -- English as a Global Language asarida ingliz tilining dunyo tili bo‘lishiga Buyuk Britaniya imperiyasi va AQSHning siyosiy-iqtisodiy ustunligi asosiy sabab bo‘lganini ta’kidlaydi

2. Robert McCrum (2003) – The Story of English kitobida ingliz tilining moslashuvchanligi va yangi so‘zlarni tez qabul qilish uni global til bo‘lishiga turtki berganini aytadi.

3. Ethnologue tadqiqotlari (2022) – ingliz tili butun dunyoda 1,4 milliard inson tomonidan ona tili yoki ikkinchi til sifatida ishlatilishini ko‘rsatadi.

4. UNESCO hisobotlari – ilmiy maqolalarning 60-70 foizi ingliz tilida chop etilishini, bu esa ingliz tili ilm-fan sohasida ham ustun turishini ko‘rsatadi.

5. Graddol, David (2006) – English Next asarida ingliz tili internet, texnologiya va xalqaro ta’lim tili sifatida yetakchilik qilayotganini dalillar orqali isbotlab beradi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot ingliz tilining jahon miqyosida dunyo tili sifatida shakllanish jarayoni, uning tarixiy ildizlarini va jamiyatdagi o‘rnini ilmiy asosda o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida nazariy-tahliliy metod qo‘llanildi. Ushbu metod orqali ingliz tilining global til sifatida shakllanishiga oid ilmiy adabiyotlar, tilshunos olimlarning qarashlari hamda zamonaviy tadqiqotlar chuqur o‘rganildi.

Shuningdek, sotsiolingvistik yondashuv asosida ingliz tilining bugungi jamiyatdagi funksional vazifalari – xalqaro muloqot, ilm-fan, ta’lim, madaniy almashinuv va axborot texnologiyalari sohalaridagi o‘rni o‘rganiladi. Bu yondashuv ingliz tilining turli xalqlar va madaniyatlar o‘rtasida bilim almashinuvi hamda o‘zaro tushunishini ta’minlovchi muhim vosita ekanini asoslab berishga xizmat qiladi.

Tadqiqotda qiyosiy-taqqoslash metodi ham qo‘llanilib, ingliz tili boshqa keng tarqalgan tillar bilan solishtiriladi. Bu orqali ingliz tilining soddaligi, moslashuvchanligi va global miqyosda tez o‘zlashtirilish xususiyatlari ilmiy jihatdan yoritiladi.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida til va jamiyat o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik haqidagi qarashlar, shuningdek, o‘zbek adabiyotida tilning millat va madaniyat hayotidagi o‘rni haqidagi g‘oyalar ham inobatga olingan. Xususan, buyuk yozuvchi Alisher Navoiy tomonidan ilgari surilgan tilga e’tibor masalasi ingliz tilining zamonaviy dunyodagi ahamiyatini anlashda muhim nazariy qarash sifatida tilga olingan.

Tahlil va natijalar. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki:

1. Ingliz tili global siyosiy va iqtisodiy ta’sir orqali dunyo tili bo‘ylab muloqot tili sifatida mastahkamlandi.

2. Ilm-fan, texnologiya va biznes sohalarida ingliz tilining ustunligi uni zarur xalqaro vosita sifatida tanitdi.

3. Madaniyat va media orqali ingliz tilining tarqalishi global ijtimoiy madaniyatni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

4. Natijada, ingliz tili nafaqat rasmiy xalqaro til, balki ko‘plab sohalarda universal muloqot vositasi sifatida faol ishlatilib kelinmoqda.

Yuqorida olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ingliz tilining dunyo tili sifatida shakllanishi tasodifiy jarayon emas, balki murakkab tarixiy, siyosiy, iqtisodiy, madaniy va texnologik omillarning o‘zaro uyg‘unlashuvi natijasidir. Ingliz tili dastlab Buyuk Britaniya imperiyasining mustamlakachilik siyosati orqali keng hududlarga tarqalgan bo‘lsa, keyinchalik AQSHning global miqyosdagi siyosiy-iqtisodiy yetakchiligi bu tilning xalqaro mavqeini yanada mustahkamladi. Natijada ingliz tili XX–XXI asrlarga kelib, milliy til doirasidan chiqib, global muloqot vositasiga aylandi.

Bugungi kunda ingliz tili xalqaro diplomatiya, siyosat, fan, ta’lim, iqtisodiyot, biznes, aviatsiya, texnologiya va internet makonida asosiy aloqa tili sifatida faol qo‘llanilmoqda. BMT, Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg‘armasi, NATO, YuNESKO kabi nufuzli xalqaro tashkilotlarning ish yuritishida ingliz tili yetakchi o‘rin egallaydi. Shuningdek, ilmiy tadqiqotlarning aksariyati, nufuzli jurnallar va xalqaro konferensiyalar ingliz tilida olib borilishi bu tilning fan tili sifatidagi rolini yanada kuchaytiradi.

Ingliz tilining dunyo tili maqomiga ega bo‘lishida uning lingvistik xususiyatlari ham muhim ahamiyatga ega. Til grammatik jihatdan nisbatan soddaligi, so‘z tartibining barqarorligi va yangi so‘zlarni tez qabul qilish qobiliyati bilan ajralib turadi. Ingliz tili ochiq tizimga ega bo‘lib, boshqa tillardan so‘zlarni o‘zlashtirish orqali boyib boradi, bu esa uni zamonaviy ehtiyojlarga tez moslashuvchan tilga aylantiradi.

Shu bilan birga, ingliz tilining global tilga aylanishida axborot texnologiyalari va ommaviy madaniyat muhim rol o‘ynaydi. Internet kontentining katta qismi, dasturiy ta‘minotlar, ijtimoiy tarmoqlar, filmlar, musiqalar va onlayn ta‘lim platformalari asosan ingliz tilida yaratiladi. Bu esa ingliz tilini nafaqat rasmiy va ilmiy sohalarida, balki kundalik hayotda ham keng qo‘llanilishiga olib kelmoqda.

Ta‘lim sohasida ham ingliz tili global raqobatbardoshlik omiliga aylangan. Xalqaro grantlar, akademik almashinuv dasturlari, xorijiy universitetlar va ilmiy resurslardan foydalanish ingliz tilini bilishni talab qiladi. Shu sababli ingliz tilini o‘rganish bugungi kunda shaxsning professional rivoji, ijtimoiy mobilligi va madaniy integratsiyasi uchun muhim shartlardan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili bugungi globallashuv sharoitida xalqaro muloqot, bilim almashuvi va hamkorlikning universal vositasi sifatida o‘z mavqei mustahkamlab bormoqda. U dunyo xalqlari o‘rtasidagi masofani qisqartirib, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, ingliz tilining dunyo tili sifatidagi roli boshqa milliy tillarning ahamiyatini kamaytirmasligi, aksincha, ko‘p tillilik va madaniy xilma-xillikni rivojlantirish bilan uyg‘un holda olib borilishi zarur. Ingliz tilini o‘rganish — bu nafaqat til o‘zlashtirish, balki global tafakkur va zamonaviy dunyoni anglash sari muhim qadamdir.

Xulosa. Ushbu maqolada ingliz tilining dunyo tili sifatidagi mavqei o‘rganildi. Ingliz tili hozirgi kunda global miqyosda muhim ahamiyatga ega bo‘lgan tillardan biri hisoblanadi. U xalqaro muloqot, ilm-fan, ta‘lim va texnologiya sohalarida samarali aloqa o‘rnatishga xizmat qiladi. Ingliz tilini o‘rganish shaxsiy rivojlanish, kasbiy o‘sish va jahon maydonida raqobatbardosh bo‘lish uchun asosiy omildir. Maqolada tadqiqot muammosi – uning global tarqalishi va sabablarini aniqlash. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, siyosiy-iqtisodiy kuch, ilm-fan va texnologiyadagi ustunlik, shuningdek, madaniyat va media orqali tarqalish ingliz tilining xalqaro vosita sifatida shakllanishiga hissa qo‘shdi. Shu asosda, ingliz tili nafaqat xalqaro muloqotda, balki turli sohalarida ham samarali vosita ekani tasdiqlandi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Jalolov J.J. Chet tillarni o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2012. 45-47-b.
2. Irisqulov M.T. Tilshunoslikka kirish. – Toshkent: Fan nashriyoti, 2009. 112-114-b.
3. To‘raqulov A. Ingliz tilini o‘rganishning ahamiyati. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2015. 27-29-b.
4. Rahmatullayev Sh. Zamonaviy tilshunoslik asoslari. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2010. 89-91-b.
5. Xudoyberganova D. Til va jamiyat. – Toshkent: Akademik nashr, 2018. 63-65-b.
6. Yo‘ldoshev B. Til va nutq madaniyati. – Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2016. 18-21-b.

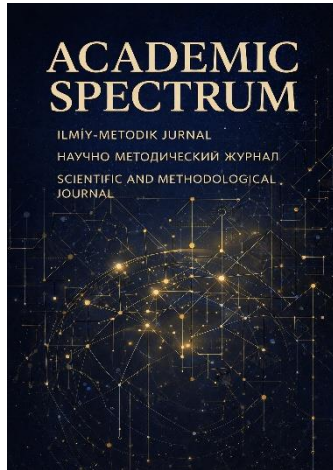
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o'g'li	Nazirjon	O'smirlarda konstruktiv xulq-Atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G'ayratovna	Ferangiz	O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo'naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o'g'li	Nodirbek	O'smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o'rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o'rtasida sun'iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodikovich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun'iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta'siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o'g'li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O'g'iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu'monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o'smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения атопического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morlik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Azimjanovich	Sarvar	Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Ostonovich	Rajab	Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Gulnora Nosirovna			
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna Qurbonova Mamat qizi	Diana Zamira	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta‘limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanishini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globalashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta‘lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globalashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta‘sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Uktamovna	Rayhon	Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Elmurodovna	Laylo	Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri	301

**“ACADEMIC SPECTRIUM”
ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI
RASMIYLASHTIRISH TALABLARI**

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi

kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.